

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

1. Apostasia vrbis Toli, in insulis Mauri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

I
Apostasia
urbis Toli, in
insulis Mau-
ri.

Sed enim quicquid multorum annorum diuturnus, per summa pericula, promouerat sudor, pænè subito retro fluxit, planeque dilapsum est. Instinctus dæmone barbarus, fidem Deo fregit, eò detestabilior effectus, quò solent Christi desertores in deterius ruere, quàm ij qui nunquam Christum professi sunt. Rebellionis sacrilegæ funesta fax Saraceni; efferenti sese, in medio Mahometismi, regno Christi, eiusque intabescente progressibus, & suspecta sibi Lusitanorum potentia, nouis se in dies viribus firmante. Nam præter sedem Amboini, & Ternate fixam, Mauri quoque insulæ post susceptam fidem, cum Lusitanis amicitias iunxerant. Tidoris ergo, & Geiloli Reges (insulæ ad ortum Moluci amplissimæ) vterque Saracenus, iurati condicunt de Christianis Morotiæ ad defectionem adigendis. Militem educunt, & Toli fines magnis vtrinque copiis circumfusi, procul negotium prætentant, Geilolanus potissimum, quod & exercitu plus posset, & eius insulæ imperium verius affectaret, quam vt expelleret ex ea Lusitanos. Tolum nihilominus aggredi propius nunquam ausus, obsidione, aut irruptione vix expugnabilem, propinqua vrbi loca inuadere, inde ad prædandum, mactandum, vastandam regionem, crebris populationibus grassari, quibus perincommodè arctata ciuitas, se tamen ab hoste fortiter, & Christi fidem tuebatur. Beira nempe furtiuus per noctem vt prædabundos, defugeret excursionibus, suburbicaria confirmabat, religionibus periculo magis obnoxia; verum vnus tot locis tot impugnationes elidere aut eludere non valuit. Missis Rex Geiloli fecialibus ad pagos veniam, pacemque ferentibus, tantum si ad ritus patrios redissent, multi pagorum vastitatem agri & domorum, apostasia redemerunt. Sed Princeps Magistratus cuius nutu ciuitatis gubernatio ferebatur, præcipitauit omnia in desertionem publicam & vniuersalem; is suæ priuatim incolumitati, & communibus studens vtilitatibus ciuium, palam impudenter fidei Sacrosanctæ professionem eiurauit; & Christum exutus, ethnicum induit cultumque, & habitum ethnici. Vtque barbaros inter, pecudum more gregis caput grex totus sequitur, eo ipso die, secum impetu cæco in ruinam eandem rapuit vniuersos, & quæ vrbs primo diluculo Christianorum censebat capita tringinta millia, sub serum diei totidem censuit ethnicos, neminem Christianum. Nempe illorum qui præsumt auctoritas non exempli minus quam imperij pondere subiectos trahit. Eiectus à desertoribus Beira remigrat in Molucum; Geilolanus quod tanto ambitu prensarat, vrbs regia fide seruandam suscepit. Huic nouo Regi vt sacrilegio maiori, assentarentur putidius rebelles apostata, quicquid antea rebus sacris exhibuerant venerationis, in earum vertebant proculcationem; deiectæ vbique cruces omnes, euerfa altaria, templa solo æquata, sacræ imagines post mille dedecora laceratæ, ignique traditæ. Sed hanc Ciua, pagus agri Tolensis contumeliam caro luit, non sera quorundam suorum pœna. Vni impie dissipata Virginis matris effigie, repente manus aruere; alteri paucis ab hinc horis, marini piscis

eis transfixum acu caput. Lusitano vero quos non dubitabant fore tam iniuriosi sceleris ultores, ut ab se defenderent, coniurata cum Rege Geiloli in omnes casus arma sociarunt, eique demum sacramento dixerunt, & addixere se veſtigales.

Ternate arcem firmo praesidio pro Lusitanis obtinebat Bernardinus Sosa; dux quidem fortis, & in paucis fidus, sed qui ab indicto Saracenis bello, transferre copias ad puniendos rebelles, & repetendum Tolum tam cito non poterat, quare ipsemet Deus vindictae praestulit, eo quidem fragore ut nisi suis obstupuisseſſent sacrilegiis, facile sentirent impietatis suae conscientiam seueram iudicem saeuamque carnicem. Ex quo enim die religionis Sacrosanctae abdicauere ab se nomen, iratum mox caelum, terramque sensere inimicam. Annonas primum horreis conditas concepta caries ubique perdidit. Agros nunquam prius sementem, & operam mentitos, totiusque insulae maxime feraces, emaciauit sterilitas aded pertinax, ut nec segetes ad messem, nec ad maturum fructus perducerent. Aquas antea saluberrimas, & lymphidissimas, infecit dirus, & pestilens sapor. Corruptoque iam omni potus cibique commeatu, coepit fame ac siti scelestatio interire. Accessit his grauior cumulus, late se contagio diffundens morbus, haud paulo maiorem de barbaris stragem edens, quam dedissent antea Geilolani arma, cuius metu Christum abnegatant. Ad haec illi faxis duriores, fixi tamen stupebant suo in scelere, quanquam non possent non intelligere tam inusitatas iis insulis plagas, infligi sibi superiori quam naturae manu. Sosam interea belli finis quod instituerat, liberum amisit, ad festinandam contra perduelles impios ultionem. Quadringentos ad hoc ab Aetio, Moluci Rege, siue ut illic appellant Tacile accepit; Christianorum haud quidem studioso, quos uti sectator Mahometis prosequeretur implacabili maleuolentia; verum, quod magna pars Insularum Mauri ad eius patrimonium spectabant, quod sibi cernebat perituro, si eas Rex Geiloli occupasset; vicinum praeterea sibi fore adlatus, auctiorem viribus, & infensum, septem tantum leucarum, Ternatem inter & Geilolum alteo seriuinctum: Ternatensibus Sosa, viginti addidit Lusitanos, debile ad magna subsidium, nisi causa haec & bellum Dei foret, cui aequum est paucitate ut multitudine vincere. Hac Dei fiducia erecti, classem ineunt, ex medio quodam nauium genere conflatam, quas vocant Paraos, & Morotiam proras verunt, Ternate distantem millaria centum octoginta. Tolenses ex alia parte, de Lusitanorum apparatu haud multum solliciti, animantur insuper ad defensionem promptis Geiloli Regis auxiliis, & confidentia verborum. Tulus enim, ut ferme sunt aliae eiusdem insulae ciuitates, situ prope inexpugnabilis, in montis altissimi supremo cliuo extructa est; ob circum praeruptos, & insuperabiles aditus inaccessus; nam qua solum datur ascensionem admoliri semita est angusta & ardua quam aduersus multos facile pauci obtineant, nec vllus praeter hanc aliunde, nisi re-

M 2 ptando

2.
Tolenses
Apostatae
diuinitus
puniti.